

Ἡ ἐγκρατητικὴ θεώρηση καὶ καταδίκη τῶν σεξουαλικῶν σχέσεων ἐντὸς τῶν πλαισίων τοῦ γάμου καὶ τῆς νόμιμης ἀπὸ θεολογικὴ ἄποψη ἡδονῆς, στὶς ἀπόκρυφες Πράξεις Ἀνδρέα

ΗΛΙΑ ΣΟΥΤΖΙΔΗ*

Οἱ ἐγκρατητικὲς τάσεις ποὺ ἔκαναν τὴν παρουσία τους αἰσθητὴ ἀπὸ πολὺ
νωρὶς¹ μέσα στοὺς κόλπους τῆς Πρωτοχριστιανικῆς Ἐκκλησίας, ταλάνισαν γιὰ
ἀρκετοὺς αἰῶνες τὸ Πλήρωμά Της, ἐπιφέροντας διχασμοὺς καὶ αἰρέσεις μὲ

---

* Ὁ Ἡλίας Σουτζίδης εἶναι θεολόγος ποὺ ὑπηρετεῖ διορισμένος στὴ Μέση Ἐκπαίδευση.

1. Μέσα ἀπὸ τὰ κείμενα τῆς Κ. Διαθήκης γίνεται βέβαια λόγος γιὰ τὴν παρθενία καὶ τονί-
ζεται ξεκάθαρα ἡ ὑπεροχὴ τῆς ἐγκρατευτικῆς ὁδοῦ ἔναντι τοῦ γάμου – ἄλλωστε ὁ ἀπ. Παῦλος
τονίζει στὴν Α΄ Κορινθ. 7, 1-40, πὼς ἡ παρθενικὴ ζωὴ εἶναι ὁ τελειότερος καὶ πῶς ἀπερίσπαστος
δρόμος γιὰ τὴν ἐπίτευξη τῆς σωτηρίας–, διευκρινίζεται ὡστόσο ὅτι ἡ ἐπιλογή τῆς ἀνώτερης ὁδοῦ
εἶναι χαρισματικὴ (Μτθ. 19, 11, καθὼς ἐπίσης Α΄ Κορινθ. 7, 7) καὶ φυσικὰ δὲν ἐναπόκειται μό-
νο στὴν ἀνθρώπινη βούληση ἢ ἐπιλογή τῆς παρθενίας, ἀλλὰ προπάντων στὸν Δωροδοτὴ Θεὸ
καὶ τὴ νομὴ ἀπὸ μέρους Του τῆς ὑπὲρ φύση αὐτῆς κατάστασης καὶ ἐπομένως δὲν ἀπευθύνεται
σὲ ὅλους ἀνεξαρετόως. Παρουσιάσθηκαν ὁμως ἤδη ἀπὸ τὴν ἀρχὴ τῆς ἰδρύσεως τῆς Ἐκκλησίας
μία μερίδα χριστιανῶν ποὺ θέλησαν νὰ ἐφαρμόσουν στὴ ζωὴ τους μὲ αὐστηρότερο καὶ χωρὶς
διάκριση τρόπο ὅλα ἐκεῖνα τὰ ἠθικὰ προστάγματα τοῦ Εὐαγγελίου ποὺ σχετίζονταν μὲ τὸ θέμα
τῆς ἐγκράτειας. Ὁ ἀπ. Παῦλος ἐπικρίνει ὅσους προσπάθησαν νὰ ἀλλοιώσουν τὴν ἐμπειρία τῆς
Ἐκκλησίας, ἐπισημαίνοντας ὅτι «ἐν ὑστέροις καιροῖς ἀποστατήσονται τινὲς τῆς πίστεως, προ-
σέχοντες πνεύμασι πλάνης καὶ διδασκαλίαις δαιμονίων... κωλονόντων γαμεῖν, ἀπέχεσθαι βρωμά-
των» (Α΄ Τιμοθ. 4, 1,3): τὸ χωρίο αὐτὸ θὰ πρέπει νὰ ἐκληφθεῖ ὡς μία ἐμμεση ἀναφορὰ καὶ κα-
ταδίκη τῶν ἐγκρατιτῶν ποὺ ἤδη ἐκεῖνη τὴν περίοδο εἶχαν ἀναλάβει δράση.

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ ΚΕΙΜΕΝΟΥ

σ.	= συγγραφέας
ἀπόκρ. Πρξ.	= ἀπόκρυφες Πράξεις τῶν Ἀποστόλων
Πρξ. Παύλ.	= ἀπόκρυφες Πράξεις τοῦ ἀπ. Παύλου
Πρξ. Ἀνδ.	= ἀπόκρυφες Πράξεις τοῦ ἀπ. Ἀνδρέα
Πρξ. Ἰω.	= ἀπόκρυφες Πράξεις τοῦ ἀπ. Ἰωάννου
Πρξ. Θωμ.	= ἀπόκρυφες Πράξεις τοῦ ἀπ. Θωμᾶ.

πρόφαση τὴν ἐπιτακτικότητα βίωσης μᾶς δῆθεν συνεπέστερης ὡς πρὸς τὸ Εὐαγγελικὸ Μῆνυμα, ἐν Χριστῷ Ζωῆς ὅπου τὸ Lex Orandi τῆς Ἀδιαίρετης Ἐκκλησίας ἀντικαθίσταται μὲ ἀυθαίρετο τρόπο ἀπὸ τὸ “πνευματικὸ μοντέλο” τύπου Lex Continentia, ἀπὸ τὴν αἵρεση-κίνημα αὐτὸ τοῦ Ἐγκρατητισμοῦ, ὅπου ἡ “ἐγκράτεια” ἢ ἀκριβέστερα ἢ διαστροφικὰ ἀπολυτοποιημένη καὶ βιούμενη ἐπίφαση ἐγκράτειας, καθίσταται τὸ κέντρο τῆς Ἐκκλησίας, ἡ ἀρχὴ καὶ τὸ τέλος τῆς πνευματικῆς πορείας καὶ ζωῆς τῶν πιστῶν καθὼς ἐπίσης καὶ ἡ πνευματικὴ ἐκείνη “σταθερά” γύρω ἀπὸ τὴν ὁποία ὀφείλουν νὰ περιστρέφονται τὰ πάντα στὴν παροῦσα ζωὴ, προκειμένου ἢ ἐξάσκησής της νὰ ἀποτελέσει γιὰ τοὺς χριστιανούς, τὸ ἀπαραίτητο σωτηριολογικὸ ἐκείνο ἐφόδιο γιὰ τὸν μέλλοντα αἰῶνα.

Θὰ ἐπιχειρήσουμε στὴ συνάφεια αὐτὴ νὰ προσεγγίσουμε τὰ πιὸ χαρακτηριστικὰ περιστατικὰ καὶ ἐπεισόδια ἐκεῖνα τῶν Πρξ. Ἄνδ., τὰ ὁποῖα παρουσιάζουν μίαν ἐμφανῆ ἀποστροφή καὶ καταδίκη τῆς συνουσίας καὶ τῆς παρεπόμενης ἡδονῆς, καταστάσεις πού χαρακτηρίζονται ὅταν ἀπουσιάζει ἡ κατάχρηση καὶ ἡ ὑπερβολή, ὡς καθ’ ὅλα νόμιμες ἀπὸ θεολογικὴ σκοπιά, μέσα πάντοτε σὲ μίαν γαμικὴ σχέση καὶ πορεία. Ἡ παντελής ἄρνηση καὶ ἀπόρριψή τους ξεπερνᾷ κάθε ὄριο ἀμφισβήτησης καὶ καταδίκης, ἀφικνούμενη ὡς τὰ ἄκρα, κατὰ συνέπεια στὴν ἀπροϋπόθετη ἐγκράτεια καὶ ἀναπόδραστα στὸν ἐγκρατητισμό².

Οἱ Πρξ. Ἄνδ. ἢ ἀλλῶς Μαρτύριον³ τοῦ ἁγίου Ἀποστόλου Ἀνδρέα, ὅπως ἐπιγράφεται, ἀποτελοῦν τὸ κείμενο μὲ τὰ λιγότερα διασωθέντα τμήματα⁴ σὲ σύγκριση μὲ τὰ ἀντίστοιχα τῶν ὑπόλοιπων ἀποκρ. Πρξ. Ἡ γενικὴ μορφή τοῦ βι-

2. Οἱ ὁπαδοὶ τοῦ Ἐγκρατητισμοῦ διαβιοῦσαν μὲ γνώμονα τὴν ἐγκράτεια καὶ ἓνα ἄκρατο καὶ ἀπροϋπόθετο σεξουαλικὸ κυρίως ἀσκητισμὸ, θεωρώντας ὅτι ἡ πρακτικὴ αὐτὴ ἀποτελεῖ τὸ μοναδικὸν τρόπο καὶ μέσο γιὰ τὴν ἐπίτευξη τῆς σωτηρίας. Συγκεκριμένα, ἀπεῖχαν ἀπὸ τὸ γάμο καὶ ἀπὸ κάθε εἶδους ἐρωτικῆς σχέσεως, ἀποφεύγοντας ταυτόχρονα τὴν κρεωφαγία καὶ οἶνοποσία, παραιτούμενοι παρὰλληλα καὶ ἀπὸ τὸ δικαίωμα τῆς ἰδιοκτησίας.

3. Οἱ ἐπιμέρους “ἀπόκρυφες Πράξεις τῶν Ἀποστόλων”, ὀνομάζονται πολλὲς φορὲς καὶ “Περίοδοι τῶν Ἀποστόλων” ἢ “Μαρτύριον” τοῦ ἐκάστοτε πρωταγωνιστῆ ἀποστόλου.

4. Σπαράγματα τὰ ὁποῖα ἀποτελοῦν τὴν ἀρχικὴ μορφή τοῦ κειμένου καὶ πού ἔχουν μέχρι σιγμῆς ἀντικρίσει τὸ φῶς τῆς δημοσιότητας, εἶναι ἓνα τεμάχιο γραμμένο στὰ ἑλληνικὰ πού περιέχει τὰ σχετικὰ μὲ τὴ δραστηριότητα τοῦ ἁγ. Ἀνδρέα στὴν Πάτρα· ἡ σχετικὴ ἀφήγηση περιέχεται στὸν cod. Vat. graec. 808, τὸ κείμενο τοῦ ὁποίου βρίσκεται στὴ συλλογὴ τοῦ LIPSIUS RICARDUS ADELBERTUS, *Acta Apostolorum Apocrypha*. Vol. II, 1, p. 38-45, Leipzig, 1898, (ἀνατύπωση) Hildesheim, 1959. Ἐπίσης, ἔχει διασωθεῖ καὶ ἓνα ἄλλο ἀκόμη τμῆμα στὴν κοπιτικὴ σὲ πάπυρο· πρόκειται γιὰ τὸν Pap. Copt. Utrecht 1.

βλίου δίνεται θεωρητικά από τον Γρηγόριο Τουρώνης⁵. Ὑποστηρίζει ὅτι θεωρήθηκε ἀπόκρυφο ἐξαιτίας τῆς ἀσυνήθιστης ἔκτασής του, ἀλλὰ εἴτε ὁ ἴδιος εἴτε ἡ ἔκδοση πού χρησιμοποιήσε, εἶχε ἐξαλείψει τὰ ἀποκρουστικά στοιχεῖα πού παρἀέμπονται ἀπὸ ἄλλους συγγραφεῖς καὶ ἐπεξεργάσθηκε ὀλοκληρωτικά τὶς ἱστορίες⁶.

Μὲ τὴ συμβολὴ ἐπιπλέον καὶ ἄλλων κειμένων⁷ καὶ ἰδιαίτερα μὲ τὴν ἐπιτομὴ πού συνέταξε ὁ Γρηγόριος Τουρώνης, ἔχουμε τὴν πλήρη σχεδὸν ἀποκατάσταση τοῦ διαγράμματος τῶν περιοδειῶν⁸ τοῦ ἀπ. Ἀνδρέα. Στὴν ἔκδοση αὐτή, δὲν ὑπάρχει τίποτα τὸ αἰρετικὸ ἢ τὸ αὐστηρὰ ἀσκητικὸ. Τὰ ἐπιμέρους ἐπεισόδια⁹ πού διαδραματίζονται στὸ κείμενο αὐτό, καταδεικνύουν ὅτι οἱ ἱστορίες αὐτὲς εἶχαν ἐκδοθεῖ εἴτε ἀπὸ τὸν Γρηγόριο εἴτε ἀπὸ κάποιον προγενέστερο ἀναθεωρητή. Σὲ ποῖο βαθμὸ ὁμως ἡ ἐπιτομὴ τοῦ Τουρώνης δίνει μίᾶ ξεκάθαρη εἰκόνα τοῦ

5. Ὁ Γρηγόριος Τουρώνης (538-593), γεννημένος στὸ Clermont-Ferrand τῆς Γαλλίας, ἀνήκει στὸς γάλλους συγγραφεῖς. Παρ' ὄλο πού προερχόταν ἀπὸ οἰκογένεια μὲ ὑψηλὴ κοινωνικὴ θέση, ἐντούτοις δὲν ἔλαβε τὴν κατάλληλὴ μόρφωση. Μὲ σύμμαχο τὸ ἔξοχο ἦθος του, ἀνακηρύχθηκε ἐπίσκοπος Τουρώνης τὸ 583 ὅπου καὶ διέπρεψε στὴν πόλιν πού ἦταν τὸ ἐκκλησιαστικὸ κέντρο τῆς Γαλλίας τὴν ἐποχὴ ἐκείνη. Τὰ ἔργα του διακρίνονται σὲ ἱστορικὰ καὶ ἀγιολογικά· ἀπὸ τὰ πιὸ ἀξιόλογα ἱστορικὰ ἔργα του εἶναι τὸ *Historia Francorum*, ἐνῶ ἀπὸ τὰ ἀγιολογικά ξεχωρίζουν τὰ α) *De virtutibus S. Martini* καὶ β) *Liber vitae patrum*.

6. Βλ. σχ.: BROMILEY G. W., *The International Standard Bible Encyclopedia*, vol. I, p. 171, "William B. Eerdmans Publishing Company, Grand Rapid", Michigan, 1979.

7. Ὑπάρχουν ἀκόμη καὶ πολλὲς ἄλλες ἐπεξεργασίες πού ἐκπονήθηκαν σὲ μεταγενέστερες ἐποχὲς καὶ συμβάλλουν στὴν ἀνασυγκρότηση τῶν περιεχομένων τῶν Πρξ. Ἀνδ. Οἱ ἐλληνικὲς αὐτὲς ἐπεξεργασίες εἶναι: α) *Μαρτύριον Ἀποστόλου Ἀνδρέου πρῶτον* (περιέχεται στὸν cod. Vat. graec. 807), β) *Μαρτύριον Ἀποστόλου Ἀνδρέου δεύτερον* σὲ δύο παραλλαγές (περιλαμβάνεται στὸς cod. Paris, graec. 770 καὶ graec. 1539), γ) Διήγησις περὶ Ἀποστόλου Ἀνδρέου, δ) *Πράξεις καὶ Περίοδοι Ἀποστόλου Ἀνδρέου μετ' ἐγκωμίου*, καὶ ε) *Βίος Ἁγίου Ἀποστόλου Ἀνδρέου ὑπὸ Ἐπιφανίου μοναχοῦ*. Συναντοῦμε ἐπίσης καὶ ἀντίστοιχες λατινικὲς ἐπεξεργασίες πού ἀναφέρονται στὸ πρόσωπο καὶ τὴ δράση τοῦ ἀπ. Ἀνδρέα καὶ εἶναι οἱ ἐξῆς: α) *Liber de miraculis beati Andreae Apostoli*, ὑπὸ Γρηγορίου Τουρώνης, ἀποτελώντας ἐπιτομὴ τῶν Πράξεων ὅπου ἔχουμε τὸ περιστάτικὸ τῆς βάπτισις τοῦ Ἀβδία, β) *Martyrium sancti Andreae Apostoli*, σὲ λατινικὴ ἀρχικὰ καὶ ἐλληνικὴ μετέπειτα μετάφραση ἀπὸ τὴ λατινικὴ, καὶ γ) *Passio sancti Andreae Apostoli*.

8. Συγκεκριμένα, τῶν περιοδειῶν ἀπὸ τὴ Σινώπη τοῦ Πόντου μέχρι καὶ τὴν Πάτρα, διαμέσου τῆς Βιθυνίας, τοῦ Βυζαντίου καὶ τῆς Μακεδονίας.

9. Ἐπεισόδια, ὅπως ὁ γάμος πού διακόπηκε στὸς Φιλίππους (κεφ. 11), τὸ περιστάτικὸ μὲ τὸν Λέσβιο καὶ τὴν πλανεμένη ἐρωμένη του Τροφίμα (κεφ. 22-24), ἡ ἱστορία τοῦ ἀκόλαστου Νικολάου πού μεταστράφηκε (κεφ. 28) καὶ πάνω ἀπὸ ὅλα τὸ ἀποφασιστικὸ γεγονός τῆς μεταστορφεῆς τῆς συζύγου τοῦ ἀνθυπάτου Αἰγεάτη, Μαξιμίλλας.

ἀρχικοῦ περιεχομένου αὐτοῦ τοῦ πρώιμου ἀπόκρυφου, δὲν μπορεῖ κανεὶς μὲ βεβαιότητα νὰ ὑποστηρίξει. Ἡ προσεκτικὴ κάθαρση τῶν εὐρύτατα ἀσηκητικῶν ἀποδοκιμασιῶν τοῦ γάμου καὶ τῶν ἀπέραντων καὶ ἀνιαρῶν λόγων, μπορεῖ νὰ ἔχει μεταβάλλει σὲ μεγάλο βαθμὸ τὴν οὐσιαστικὴ μορφή καὶ φύση αὐτοῦ τοῦ βιβλίου¹⁰.

Ὁ σ. πάντως, ἀναδεικνύεται σὲ κάθε περίπτωση καλὸς γνώστης τῆς Κ. Διαθήκης καὶ ἄριστος τεχνίτης τοῦ λόγου καὶ τῆς γλώσσας τὴν ὁποία χρησιμοποιεῖ, σκιαγραφώντας ἔτσι τὸν ἑαυτό του ἐνώπιον τοῦ ἀναγνωστικοῦ κοινοῦ καὶ μέσα πάντοτε ἀπὸ τὴ γραφίδα του, ὡς ἓνα πρόσωπο πολὺπλευρης κατάρτισης ποῦ γνωρίζει πῶς νὰ θέτει στόχους καὶ νὰ ἐπιδιώκει τὴν πραγμάτωσή τους¹¹.

Ὅσον ἀφορᾷ τὴν χρονολογία κατὰ τὴν ὁποία συντάχθηκε τὸ κείμενο τῶν Πρξ. Ἀνδ., προτάθηκαν διάφορες ἐκδοχές· οἱ A.F. Findlay καὶ A.F. Walls ὑποστηρίζουν ὅτι ἐφ' ὅσον μερικοὶ πρώιμοι συγγραφεῖς ἀποδίδουν τίς Πρξ. Ἀνδ. στὸ συντάκτη τῶν Πρξ. Ἰω. καὶ ἐπειδὴ ἐπικρατεῖ ἡ τάση μεταξὺ τῶν ἐπιστημονικῶν κύκλων νὰ χρονολογοῦνται τὰ ἀπόκρυφα¹² χριστιανικὰ¹³ κείμενα καὶ νὰ ἐκλαμβάνονται ὡς ἔργα μεταγενέστερης περιόδου ἀπὸ αὐτὴ ποῦ στὴν πραγματικότητα ἀνήκουν, ὅτι πρόκειται γιὰ ἔργο μᾶλλον τοῦ Β' αἰῶνα. Ἡ χρῆση ὁμοῦ τοῦ βιβλίου καὶ ἀπὸ τὸν σ. τῶν Πρξ. Παύλ. μᾶς ὀδηγεῖ στὸ συμπέρασμα ὅτι

10. Βλ. σχ.: BUTTRICK G. A., *The Interpreter's Dictionary of the Bible*, vol. I, (A-D), p. 127, "Abingdon Press", N. York, 1962.

11. Κατόπιν πολυετοῦς μελέτης τῶν ἀπόκρ. Πρξ. στὸ σύνολό τους, καταλήξαμε προσωπικὰ στὸ συμπέρασμα περὶ τῆς ὑπαρξῆς ἑνὸς ἐνιαίου συντάκτη τῶν κειμένων αὐτῶν, λαμβάνοντας ὑπ' ὄψη ὅλες τίς ἐπιμέρους γλωσσικὲς παραμέτρους, τὸ ὕφος, τὴ θεολογικὴ γραμμὴ καὶ διδασκαλία ἐν γένει, καθὼς ἐπίσης καὶ τὴν ὅλη δομὴ καὶ μορφή ποῦ ἀποπνέουν τὰ ἔργα αὐτά, στοιχιζόμενοι ἔτσι μὲ τὴν ἀποψη τοῦ Μ. Φωτίου ποῦ ἀποδίδει σὲ ἓνα πρόσωπο, ὀνόματι Λευκίος Χαρίνος τὴ σύνταξη τῶν πέντε μεγάλων ἀπόκρ. Πρξ., γνωστοῦ σήμερα ὡς "λευκίου σώματος".

12. Σὲ ἀντιδιαστολή μὲ τὰ ἀπόκρυφα χριστιανικὰ κείμενα, ἡ ἐπικρατοῦσα τάση ἀναφορικὰ μὲ τὴν χρονολόγησι τῶν κειμένων τῆς Κ. Διαθήκης, βρίσκεται ἀκριβῶς στὸν ἀντίποδα καὶ τοποθετεῖ τὰ κείμενα σὲ ὅσο τὸ δυνατὸν προγενέστερη περίοδο.

13. Ἐχει ἐπικρατήσει ὁ ὅρος "ἀπόκρυφα τῆς Κ. Διαθήκης", γιὰ νὰ περιγράψει τὰ κείμενα αὐτὰ ποῦ ἐξοβελίστηκαν ἀπὸ τὸν Κανόνα τῆς Ἁγίας Γραφῆς· σύμφωνα ὁμοῦ μὲ τὴν ἀποψη τοῦ καθηγητῆ Ἰω. Καραβιδόπουλου, ἐπιτυχέστερη εἶναι ἡ χρῆσις τῆς ὀρολογίας "ἀπόκρυφα χριστιανικὰ κείμενα" ποῦ χρησιμοποιεῖ καὶ ἡ ἑταιρεία "Association pour l' Étude de la Littérature Apocryphe chrétienne" (AELAC). Πρόκειται γιὰ μίαν ἐπιστημονικὴ Ἑταιρεία ποῦ ἰδρύθηκε πρόσφατα καὶ ἐδρεύει στὴ Λωζάννη, ἀριθμώντας μέλη ἀπὸ διάφορα πανεπιστήμια κυρίως τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Ἀμερικῆς καὶ ἔχει ὡς βασικὴ μέριμνά της, τὴν προώθησι τῆς ἔρευνας τῶν Ἀποκρύφων. Γιὰ τὸ θέμα αὐτό, βλ. περισ. στὴν εἰσαγωγή τοῦ ΚΑΡΑΒΙΔΟΠΟΥΛΟΥ Ἰω., *Ἀπόκρυφα Χριστιανικὰ Κείμενα, Α' Ἀπόκρυφα Εὐαγγέλια*, σελ. 16, ἐκδ. "Πουρναρᾶ Π.", Θεσ/νίκη, 2001.

προέρχεται πριν από την τελευταία δεκαετία του Β' αιώνα¹⁴. Με την άποψη αυτή φαίνεται να συμφωνεί και ο αείμνηστος καθηγητής Παν. Χρήστου¹⁵ ο οποίος τοποθετεί το έργο γύρω στο 170 μ.Χ. Ένδεικτικά τέλος αναφέρουμε και τη θέση του Br. M. Metzger¹⁶ ο οποίος πιθανολογώντας έκτιμά ότι είναι προϊόν των αρχών του Γ' αιώνα, διαφοροποιούμενος έτσι από τους προηγούμενους έρευνητές.

Το κείμενο του Μαρτυρίου¹⁷, μās γνωστοποιεί την έλευση του άνθυπάτου Αιγεάτη¹⁸ στην πόλη των Πατρών και την έμμομη προσπάθειά του να έξωθήσει τους εκεί εύρισκομένους χριστιανούς στην προσκύνηση και λατρεία των ειδώλων. Σχεδόν άκαριαά έπεμβαίνει ο άπ. Άνδρέας για να διασφαλίσει το δικαίωμα των χριστιανών να πιστεύουν στον Άληθινό Θεό καθώς και το κϋρος κατά κάποιον τρόπο της Πίστης του, διαλέγεται άντιμαχόμενος τὰ έπιχειρήματα του Αιγεάτη, διακηρύσσοντας με παρησία και έπιμονή τὰ περι του Χριστού.

Στο ίδιο κείμενο πληροφορούμαστε για τη βασική ήρωίδα του κειμένου, τη Μαξιμίλλα, ότι μετά την έγκρατηκή της μεταστροφή στην όποία την όδήγησε ή συνάντησή της με τον άπ. Άνδρέα, δέχεται τις άπειλές και τις περίτεχνες κολακειές του συζύγου της Αιγεάτη ο οποίος επιδιώκει με αυτόν τον τρόπο να την μεταπείσει προκειμένου να έπιστρέψει κοντά του ως σύζυγος και πάλι, αλλά μάταια, δίχως άποτέλεσμα· δυστυχώς όμως γι' αυτόν τὰ πράγματα δέν έξελίχθηκαν όπως θά ήθελε και περίμενε· ή Μαξιμίλλα συναντὰ τον άπ. Άνδρέα και του έξιστορεί λεπτομερώς τὰ όσα συνέβησαν· ο άπ. Άνδρέας προσπαθεί να της τονώσει το ήθικό, παρέχοντας σε αυτήν ψυχολογική ύποστήριξη: «*Επίσταμαι μέν ὃ Μαξιμίλλα παιδίον μου και αυτήν κεινημένην σε άντιβαίνειν πρὸς τὸ πᾶν τῆς συνουσίας έπάγγελμα, μυσσαροῦ βίου και ρυπαροῦ βουλομένη χωρίζεσθαι και τοῦτό μοι εκ πολλοῦ κεκράτηντο τῆς έννοίας· ήδη δέ και την έμην*

14. Βλ. σχ.: BROMILEY G.W., *The International Standard Bible Encyclopedia*, vol. I, (A-D), p. 171, "William B. Eerdmans Publishing Company, Grand Rapids", Michigan, 1979.

15. Βλ. σχ.: ΧΡΗΣΤΟΥ ΠΑΝ. Κ., *Έλληνική Πατρολογία*, τμ. Β', σελ. 334, έκδ. "Πατριαρχικόν Ίδρυμα Πατερικών Μελετών", Θεσσαλονίκη, 1978.

16. Βλ. σχ.: METZGER B. M. – COOGAN M. D., *The Oxford Companion to the Bible*, "Oxford University Press", N. York, 1993.

17. Οί εκδότες της συλλογής *Acta Apostolorum Apocrypha*, ο Lipius Ricardus Adelbertus και ο Maximilianus Bonnet, παραθέτουν αρχικά το Μαρτύριο του άπ. Άνδρέα, από δύο έλληνικούς και ένα λατινικό χειρόγραφο ταυτόχρονα.

18. Το όνομα "Αιγεάτης" άπαντὰ στο άλλο έλληνικό χειρόγραφο αλλά και στο λατινικό ως "Αιγέας"· πρόκειται δηλ. για το ίδιο και τὸ αυτό πρόσωπο.

γνώμην ἐπιμαρτυρῆσαι βούλει. ἐπιμαρτυρῶ Μαξιμίλλα, μὴ πράξης τοῦτο· μὴ ἠττηθῆς Αἰγεάτου ἀπειλῆς· μὴ νικηθῆς ὑπὸ τῆς ἐκείνου ὀμιλίας· μὴ φοβηθῆς τὰς αἰσχροὺς αὐτοῦ συμβουλίας· μὴ νικηθῆς ταῖς ἐντέχνους αὐτοῦ κολακείαις· μὴ θελήσης ἐκδοῦναι ἑαυτὴν σου ταῖς ὄυπαραις αὐτοῦ γοητείαις· ἀλλ' ὑπόμεινον πᾶσαν αὐτοῦ βάσανον ὁρῶσα εἰς ἡμᾶς πρὸς ὀλίγον, καὶ ὄλον αὐτὸν ὄψη ναρκῶντα καὶ μαραινόμενον ἀπὸ τε σου καὶ πάντων τῶν συγγενῶν σου»¹⁹.

Ὁ σ. παρουσιάζει τὸν ἀπ. Ἄνδρῆα νὰ ἐκλαμβάνει καὶ νὰ ἀποκαλεῖ τὴν ἐρωτική ζωὴ μεταξὺ τοῦ ἀνδρογύνου ὡς «συνουσίας ἐπάγγελμα»· εἶναι ἀναμφίβολα ἕνας χαρακτηρισμὸς ποὺ σαφῶς ἐπιδιώκει νὰ προσβάλλει καὶ νὰ μειώσει τὴ βασική αὐτὴ καὶ συνεκτικὴ λειτουργία καὶ ἀνάγκη ποὺ ὑφίσταται μεταξὺ τοῦ ἀνδρογύνου. Ὁ ὅρος «ἐπάγγελμα», στόχο ἔχει νὰ ἐπισημάνει καὶ νὰ καταδείξει τὸ ἐπίκτητο τῆς ὑπόθεσης ποὺ λέγεται «συνουσία»· τὸ ἐπάγγελμα ἐξἄλλου, εἶναι κάτι ποὺ γίνεται ἐξ ἀνάγκης καὶ χωρὶς νὰ προϋποθέτει τὴν πλήρη συγκατάβαση τοῦ ἀνθρώπου, κάτι δηλ. σὰν ἀναγκαστικὴ ἐπιλογή, σὰν καταναγκασμὸς τῆς ἀνθρώπινης φύσης ποὺ ἐμπίπτει ὁμῶς στὰ δεδομένα τοῦ κοινωνικοῦ κατεστημένου καὶ τῶν ὑποχρεώσεων ποὺ αὐτὸ δημιουργεῖ καὶ καθίσταται ἔτσι ἀναπόφευκτο. Ἡ ἐξάσκηση τοῦ ἐπαγγέλματος εἶναι μία πραγματικότητα ποὺ δεσμεύει τὴν ἐλευθερία τοῦ ἀνθρώπου καὶ τὶς περισσότερες φορὲς τὸν ταλαιπωρεῖ, παρ' ὅλο ποὺ ἐκεῖνος αἰσθάνεται ἐνίοτε ὅτι αὐτὸ ποὺ κάνει τὸν ἀναζωογονεῖ καὶ τὸν εὐχαριστεῖ· πρόκειται γιὰ τὴ δύναμη τῆς συνήθειας ποὺ δημιουργεῖ σχεδὸν πάντοτε σχέσεις ἐξάρτησης τοῦ ὑποκειμένου πρὸς τὸ ἀντικείμενο.

Ἡ φράση αὐτὴ, «συνουσίας ἐπάγγελμα», μᾶς γυρίζει λίγο πίσω, στὴν ἐποχὴ τῆς Πεντατεύχου, ὅπου στὸ βιβλίο τῆς Γένεσης²⁰ γίνεται λόγος γιὰ τὴν ἐξοδὸ τῶν πρωτοπλάστων ἀπὸ τὸν Παράδεισο, κατόπιν τῆς ἀνυπακοῆς καὶ κυρίως τῆς ἀμετανοησίας ποὺ ἐπέδειξαν, καθὼς καὶ γιὰ τὸ τίμημα τῆς παιδαγωγικῆς Ἀγάπης τοῦ Θεοῦ. Ἀναγγέλλει στὸν Ἀδὰμ ὁ Θεὸς ὅτι θὰ πρέπει πλέον στὸ ἐξῆς νὰ κοπιᾶζει²¹ γιὰ νὰ καταφέρει νὰ ἐπιβιώσει καὶ πὼς θὰ πρέπει νὰ ἐργάζεται²² γιὰ νὰ εἶναι σὲ θέση νὰ ἐξασφαλίσῃ τὴν τροφή του καὶ νὰ μπορεῖ ἔτσι νὰ ζήσει, ἀντιδιαστέλλοντας ἔτσι τὴν προοπτικὴ κατάστασι ἀπὸ αὐτὴν ποὺ ἀκολου-

19. Βλ. σχ.: LIPSIVS R.A – BONNET M., *Acta Apostolorum Apocrypha*, τμ. II,1, σελ. 39-40, Hildesheim, 1959.

20. Πρβλ.: Γεν. 3, 8-20 γιὰ τὴ στάσι τῶν πρωτοπλάστων καὶ Γεν. 3, 21-24 γιὰ τὴν ἐξοδὸ τους ἀπὸ τὸν παράδεισο.

21. Πρβλ.: Γεν. 3, 17-19.

22. Πρβλ.: Γεν. 3, 23.

θεϊ άμέσως μετά την πώση. Μέσα στον παράδεισο δέν άπαιτεϊτο σωματικός κόπος για την ίκανοποίηση του ένστίκτου τής πείνας· έξω από αυτόν, ή κόπωση για τó λόγο αυτό, άποτελεϊ άπαραίτητη προϋπόθεση και εϊναι κάτι τó έπιβεβλημένο.

Όπως άκριβώς τó «έπάγγελμα» παραπέμπει στίς συνέπειες τής μεταπτωτικής έποχης του άνθρώπου, έτσι και ή «συνουσία» δέν εϊναι τίποτα άλλο για τόν σ., παρά άπότοκο τής λανθασμένης τοποθέτησης του άνθρώπου που όδηγησε στην διατάραξη των άρμονικων σχέσεων του με τόν Θεό και κατά συνέπεια στον έξορισμό του από την τρυφή του παραδείσου. Η συνειδητοποίηση τής γυμνότητάς τους έπήλθε άμέσως μετά την παρακοή και παράβαση τής Θεϊας Έντολής· ή γνώση τής διαφορετικότητάς τους και ή συνάντησή τους στο έπίπεδο πλέον των αισθήσεων, πραγματώθηκε έπίσης μετά την φυγή τους από τόν παράδεισο. Πριν από την πώση, ζούνε μαζί ως άδέρφια χωρίς νά έλκονται ό ένας από την έτερότητα του άλλου· μετά την πώση, άποκτούν σεξουαλική έπίγνωση –ας μās έπιτραπεί ή έκφραση– και τή ροπή νά γνωρίσουν²³ τή μεταξύ τους έρωτική κοινωνία.

Όπότε, ό σ. πολυ εύστοχα χρησιμοποιεϊ τή φράση «συνουσίας έπάγγελμα», ή όποία έξυπηρετεϊ άριστα τόν έπιδιωκόμενο αίρετικό σκοπό του, έπειδή άκριβώς και τά δύο άποτελούν σύμβολα τής πώσης του άνθρώπου και εϊναι παρείσακτα στη ζωή του, έπίκτητες καταστάσεις και πραγματικότητες, ροπές και τάσεις, έπιθυμίες και άνάγκες που κληροδοτήθηκαν κατά την μετά του παραδείσου περίοδο, στο εϊναι, στη φύση και τή ζωή του κάθε άνθρώπου.

Έπειτα από την άποδοκιμασία τής έρωτικης συνένωσης με τόν περιφρονητικό αυτό χαρακτηρισμό και την έμμεση πολεμική έναντίον του γάμου –στα πλαίσια κατεξοχήν του όποιου πραγματοποιεϊται– και άφου έπιχειρεϊ όπως είδαμε νά κάνει τή Μαξιμίλλα και κατ' έπέκταση τόν κάθε άναγνώστη νά συνειδητοποιήσουν ότι ή σαρκική μίξη εϊναι λίγο πολυ, κάτι σαν άγγαρεία, σαν κάτεργο και καταναγκαστικό έργο, προχωράει ένα βήμα παραπάνω και φαίνεται ότι θέλει νά μās πεί πώς δέν εϊναι μόνο αυτό τó πρόβλημα, αλλά τó πιο σημαντικό εϊναι ότι όλα αυτά καθιστούν τó βίο του άνθρώπου που κατά αυτόν τόν τρόπο ένεργεϊ, «μυσαρό» και «ρυπαρό»²⁴.

23. Προβλ.: Γεν 4, 1.

24. Ό χαρακτηρισμός τής έρωτικης συνένωσης στο γάμο ως μόλυνσης, συναντάται και στίς Πρξ. Θωμ., αλλά νοηματικά άν όχι πάντοτε και λεκτικά εϊναι διάχυτη αυτή ή αντίληψη στο σύν-

«Μυσαρός» εἶναι ὁ βδελυρός, ὁ μισητός καὶ μιαιώτης, ὅπως ἐπίσης ὁ «ρουπαρός» εἶναι ὁ βρώμικος καὶ ὁ ἀκάθαρτος. Τὰ δύο αὐτὰ ἐπίθετα, ἀποτελοῦν βαρύτερους χαρακτηρισμούς καὶ σφοδρὴ ἐπίθεση ἐναντίον τῶν σεξουαλικῶν σχέσεων στὰ πλαίσια τοῦ γάμου, πού ἐνοχοποιοῦνται στὴ σκέψη τοῦ σ. γιὰ τὴν πνευματικὴ κατάντια τοῦ ἀνθρώπου νὰ ζεῖ μέσα στὴν σαρκικὴ ἀκαθαρσία καὶ ἁμαρτία. Τὸ παράδειγμα τῆς Μαξιμίλλας, ἀποτελεῖ τὴν ἀτράνταχτη καὶ ἀδιάψευστη ἀπόδειξη γιὰ τὸ σ., τὴν ὁποία καὶ προβάλλει ὡς ἓνα –τὸ πιὸ χαρακτηριστικὸ προφανῶς λόγῳ τῆς κοινωνικῆς τῆς θέσης– ἀπὸ τὰ πολλά «θύματα» τοῦ ἔγγαμου βίου πού καθὼς ὁμως συναντήθηκε μὲ τὸν ἀπ. Ἀνδρέα, διαισθάνθηκε τὸ μεγάλο τῆς σφάλμα καὶ συνειδητοποίησε τὴ λανθασμένη δῆθεν μέχρι τότε πορεία τῆς, ἀποφασίζοντας στὸ ἔξῃς νὰ ἐπανορθώσει, ἀναλαμβάνοντας ἐπίσης τὸ ὅποιο ψυχικὸ κόστος καὶ θυσιάζοντας τὰ πάντα προκειμένου νὰ βιώσει τὴν καινούργια καὶ ἀπαλλαγμένη ἀπὸ τὰ σαρκικὰ πάθη, ἐπιθυμίες καὶ ἡδονὲς ζωῆ πού τῆς ἐπαγγέλλεται ὁ ἀπ. Ἀνδρέας. Τὸ «κλειδί» γιὰ τὴν ἐπίτευξη τῆς ἀπαλλαγῆς ἀπὸ τὸ σαρκικὸ βόρβορο καὶ τὶς σεξουαλικὲς μέριμνες, εἶναι τὸ μῖσος γιὰ τὴ συνουσία καὶ ἡ ἐγκατάλειψή τῆς καθὼς καὶ ἡ προσκόλλησις στὶς προτεινόμενες ἀπὸ τὸν ἀπ. Ἀνδρέα ἐγκρατητικὲς ἀρχές καὶ μεθόδους πού ἀπευθύνονται καὶ στὸν κάθε ἀναγνώστη προσωπικά.

ολο τῶν ἀπόκρ. Πρξ. Ἐπίσης, ἀπαντᾷ καὶ στὸ *Κατὰ Φίλιππον Εὐαγγέλιο* ὅπου ἀναφέρεται συγκεκομμένα: Ἐὰν ὁ γάμος τῆς μόλυνσης εἶναι κρυφός, πόσο μάλλον ὁ ἀμόλυντος γάμος εἶναι μυστήριον ἀληθινόν. Δὲν εἶναι σαρκικὸ ἀλλὰ ἅγιο, δὲν ἀνήκει στὴν ἐπιθυμία, ἀλλὰ στὴ θέληση. Δὲν ἀνήκει στὸ σκότος ἢ στὴ νύχτα ἀλλὰ στὴν ἡμέρα καὶ στὸ φῶς (μν. ἔκδ. 97 (82), σελ. 121, 4-10). Ἔτσι, στηριζόμενοι οἱ ἐγκρατίτες σὲ τέτοιον εἶδος ἀντιλήψεως, ἐφάρμοσαν μίαν πρακτικὴν τελετουργικῆς ἀποχῆς –ἀνάλογης μὲ ἐκείνης τῶν Ἑσσηίων– ἀπὸ κάθε ἐπαφῆς μὲ παντρεμένους, –ὅπως ἔκαναν καὶ μὲ τὸ κραῖος καὶ τὸν οἶνο–.